

JURNAL

PENTRĂ PERSOANILE ȘTIINȚELOR ȘI NATURALE ȘI EXACTE, ÎN TOATE CLASELE

Pedigeatș
BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 44.

(Anul al patrulea)

București

30 Noiembrie, 1859.

Compenderea: Cheva despre ploaie.— Istoria Naturale a vânturilor.— Arctoniusul saș Marmota și vâșnița de căprioară.— Trăisul științelor.— Anșidă.

Cheva despre ploaie.

Çitimș într'znș jurnalș științificș cele șrpttoare observaționi despre rezultatslș cercetșilorș celeșrlș *François Arago* și fisikșrlș țermanș *Dove* în privința ploii.

Învelimșlș globșrlșlș pșminteskș konsistș, prekșmș e mliștș, din doz felșrl de gaze saș aere, adikș din gasșlș osiçenș și din gasșlș Azotș; pretșindenea neste globșlș pșminteskș, kompozicișnea aerșrlș este totș ațee. Adikș patrș volșmșrlș (mșșrlș) de Azotș k'znș volșmș (mșșrlș) de osiçenș, daș çinçl volșmșrlș aerș. Nș nșmaș aerșlș kare çompinde ștratele de șoșș ale atmosferei, çl și ștratele de șșșș în mșșlçimea atmosferei, kompinde totș ațeeș kompozicișne. De ațeeșta s'a inkpedinçatș çe-

leșrlș Gay-Lussac kindș s'a șșitș kș balonșlș șșșș în aerș și a adșș d'akolo znș vasș plinș kș aerș. Înș, çeneraționile biitoare treșze șș ne proveașș dakș kompozicișnea aerșrlș nș se șkimșș în kșrșrlș sekșlilorș. Dar în aerș se aflș amestekatș și o mikș kșțçime (znș șmșlate procentș) gasș aidiș karbonikș (gazșlș kare ese din vorșisș kindș ferșe) și o kșțçime mare de vapoare d'apș; înșș ațeeș kșțçime este foarte variabilē. *Berșman* a çșșitș în apele ploii și niinte șrme d'apș tare (aidiș nitrikș); znș alț ximișș a çșșitș în apele ploii o mșșlçime d'alte șșrlșlș minerale și metale tonite, kearș și ferș. Înș çercetșrlș ximiçe ale D-lș *Baral* așșira apelorș ploii kșțçte

în Parisă, s'a dovedită că în cârșălă zăși ană fi-каре Hectar (ка 2 poronă) pământă pari-sană, pământe pe ană din atmosferă prin ploaie 9 kilograme (ока) de amoniакă (snipită tape de dănerikă) și 22 oka ană tape saă acidă nitrikă. Aчеастă дескоперипе ера foarte interesantă сăе мълте пълте de vedere; fiindă că în privința агрикултурей а аръtată că пământăлă pământe о mare кътъдime de Azotă din aeră (fiindă că amoniакăлă, ка și ana tape копинде Azotă) prin зрмаре нэ е адевъртăлă къ нэ нмаі гноізілă și alte materii de îngръшаре întревінуате în а-грикултурă, îngрашă пământăлă și контривескă ла родіреа продуктелорă, чи și aerăлă арэ о mare parte în продукціонеа materіилорă агриколе де ктіре пământăлă nostră.

Asemenea аă аръtată diferitele черкзрі фь-кळे къ апеле пloiі, къ кътъдimeа пloiі къзъте пе доз локзрі foarte vecinate знэ къ алă, ва-риезă adese-орі преа мзатă знэ де алă. Об-серваторізілă де ла Parisă posedă доз Pluviometre (адекъ знă instrumentă каре мъсоарă кътъдimeа пloiі къзъте într'знă локă în кърșălă анэлă); знэлă din ачесте плавіометрї, стă пе вїрфлă об-серваторізілă, челă-лалă стă în къртеа обсерва-торізілă. Înтр'знă кърșă де 37 де ані (де ла 1817 пінъ ла 1853) s'a аръtată къ къртеа об-серваторізілă а pământăлă пе fie-каре анă а onta parte din апеле пloiі маі пздінă де кїтă вїрфлă обсерваторізілă; ачестă обсерваціоне крїоасă адекъ къ знă stinjenă патрăлă în кърдіе касе-лорă pământe маі пздінă анă де ploaie де кїтă локэлă d'знă stinjenă патрăлă пе аконерішрїле каселорă; ачестă обсерваціоне, зичемă, s'a аръ-tată și în alte локзрі. О есчепціоне d'ачестă регълă факă мзвцїї чеї Іпалці; къчї мзвцїї poate сă fie привїдї ка аднаторїї пloiі; prin зрмаре, пе вїрфрїле мзвцїлорă каде маі мзлате пloi де кїтă пе поалеле лорă.

Déja în анэлă 1689, академіа де Parisă а мзсрпăлă кътъдimeа пloiі къзъте пе інълдimeа обсерваторізілă d'аколо; ачесте обсерваціонї s'aă контїнатă пінъ ла анэлă 1755, іншă d'атэнчї пінъ ла анэлă 1804 обсерваціонїле s'aă întрепентă. Кэ toate ачесте, обсерваціонїле din semi-секълăлă d'інтії (де ла 1755 пінъ ла 1804) și челе де знă semісекълă де маі пэ зрмă (де ла 1804 пінъ ла 1855) а аръtată pezătatăлă крїосă къ

кътъдimeа апелорă пloiі каре каде акэмă ла Parisă în кърșăлă знă an, нэ varіеазă де кътъдimeа пloiі d'знă анă че а къзътă ла Parisă nainte 160 де анї, și. къ анă neste анă sінтă ла Parisă 147 zile де пloi și 12 zile де зъпадă. Asemenea s'a аръtată къ де ла 1689 пінъ акэмă, нмаі în треї анї (анїї 1691, 1725 și 1820) s'a ін-тіплатă ла Parisă сă треакă о лзнъ де zile фърă нїчї о zi де ploaie.

Bestităлă Arago а дїнстă în анэлă 1836, în камера денстăдїлорă, знă diskърșă foarte ін-вѣцатă în каре а проватă къ тзереа пѣдзрїлорă într'o царă, продъче ка сă мїкшорезе фрїгълă іерней și кълзсра верїлорă. Мълте аргументе провă къ în Франція, верїле нмаі sінтă акэмă аша де кълзсроасе ка nainte о сэтă де анї. Ама s. e. се мтіе къ сзв рецелe Philipp August s'a кълїватă знă vїнă foarte бзнă імпре-дїзрлă орамэлă Amiens; акэмă кълзсра вїдеї нмаі решенте лїнгъ ачестă орамă. În Sta-теле-Џнїте але Амерїчеї, s'a обсерватă къ знде sінтă мълте пѣдзрї, аколо верїле sінтă маі каде și іернеле маі фрїзсроасе де кїтă în локзрїле despoiate де пѣдзре. Ачестă чїркэмстанцѣ poate преа vїне сă пе есплїче де че și ла noi де 10, 15 anї інкоаче, нмаі авемă іерне тарї к'знă церă де 15 și 20 де градзрї де фрїгă și 3 саă 4 лнї змлареа къ sanie; нїчї вере к'о кълзсрă лзнă și ковїршїтоаре н'авемă ка маі nainte; къчї d'атэнчї інкоаче, s'a тїат мълте пѣдзрї în Цара Ромънеаскă și дактă Гзвернлă църăї нэ ва лза мзсрă а інтродъче знă sistemă раціо-навїлă ла тзереа пѣдзрїлорă, къ lїмпă, нэ о сă маі авемă гїацѣ іарна și vїнă бзнă vara.

Еалă în privința ачестă și обсерваціонїле зрмăтоаре каре sінтă foarte interesante. În А-мерїка, în ачестă контїнентă пїнă де пѣдзрї, prin зрмаре авїндă знă aeră маі зскатă де кїтă Ез-ропа, toate мобїлеле каре адкă аколо де ла Езропа, кранă крїндă; fiindă къ лемнеле се зсскă аколо мзлă маі tape де кїтă în Езропа; ачестă зскѣціоне а aerăлăї фаче, къ амерїканїї sінтă маі ірїтавїлă (некъжїціомї) де кїтă Езро-пенїї; къчї знă aeră секă ірїте (агацѣ) первїї. Кїндă дарă într'o царă sінтă мълте пѣдзрї, аколо оаменїї sінт маі некъжїціомї și femeїле sінт маі капрїціоасе și сзфере де істерїкале (истерїе) și де фелзрїмеа де боале де перве. În privința а-

cheasta, tzierea pđzriporđ poate sđ fie privite ka o mare bine-facere pentrđ oamenii insđragđ.

Prezinda sađ avondinga pđzripor infuzeazđ mđlatđ asđpra avondingei sađ mpsirei apelorđ mi izvoarelorđ; acheasta s'a konstatatđ prin mai mđlate observaciuni.

Boussingolt rakontđ fanta zpmđtoare: znđ lokzitorđ din orasđlđ Carthago (Amerika) a plantatđ o plantaciune de arbori de Cacao mngđ mprđlđ mđndilorđ Quindiu; in anii d'intiisđ, plantaciunea a datđ znđ mikđ kintirđ, fiindđ kđ kđ-dea prea mđlate ploi; dar dđne ce a tziatđ pđ-dzriple acestorđ mđndi, ploaiea s'a impđzinaatđ mi arborii de Kakao ađ rezultatđ foarte bine.

O altđ observaciune s'a fđktđ kđ, kindđ se impđzineazđ pđzriple intr'o darđ, se imđldeakđ akolo nenorocirile prodđse prin trđsnete mi pđ-gđbile ne kintidđ prodđse prin kđdereea petriilorđ (grindina) mi prin inondaciuni. Acheste observaciuni s'ađ fđktđ in valea rđsđlđ Rhone, in Lombardiea, in Stipiea, Karintiea mi mđlate alte lokzri. Acheste inondaciuni kđrindđ mđlatđ pđ-mintđ in matka rđsriilorđ, prodđkđ kđ adinčimea rđsriilorđ se mikșoreazđ din anđ in anđ, rđsriile

devinđ mai pđzindđ navigabile mi ameringđ din anđ in anđ mai mđlatđ kđ inekziciuni noi.

Arago a kompđsđ zpmđtoarea tabelđ de komparaciune pentrđ mđlđimea zidelorđ de ploi in diferite sesoane anđale in diferite đtrđ, adikđ:

Đara,	iarna,	primđvara,	vara,	toamna.
Francia	— 22	— 23	— 26	— 29.
Angliea	— 23	— 19	— 27	— 30.
Olanda	— 23	— 20	— 28	— 29.
Sveđiea	— 24	— 17	— 25	— 33.
Đermaniea	— 19	— 21	— 34	— 25.
Elveđia mi Italia	— 24	— 22	— 19	— 33.

Dđne fisikđlđ đermanđ *Dove*, sintđ in Eđ-ropa dođ zone: vna kare komprinde Eđropa đentralđ unde sintđ dođ timđzri de ploaie, adikđ primđvara mi toamna mi o zonđ kare komprinde Eđropa meridionalđ unde este nđmaid znđ timđđ de mđlate ploi, adikđ vara. De mi nđ s'a fđktđ inkđ observaciuni meteorologice konstante la noi intr'znđ kđpsđ de mđlđi ani (pedaktorđlđ se okzđp kđ acheste observaciuni metodice, nđmaid de trei ani inkoace) kđ toate achestea, se vede kđ mi la noi čele mai mđlate zile de ploi kadđ primđvara (in Maiđ mi Iunie) mi toamna (Oktomvrie, Noembrie.)

Istoria natđralđ a vđkđtđriei.

III. Digestivnea (mistsipea) eskatelorđ.

Alimentele intrđ in gđra omđlđi mi de akolo merđđ in stomakđ. Nđ este o limbđ in lđme in kare linsehte o espresivnea pentrđ stomakđ. In limba rominđ, kearđ inima kare bate (corda, coeur) n'are o deosebitđ zicere, ne kindđ stomakđlđ se vđkđrđ d'o deosebitđ zicere ne seama lđi; fiindđ kđ intr'adevđrđ oamenii ađ aflatđ mai nainte kđ ađ znđ stomakđ, de kđlđ kđ ađ o korđđ (inimđ); stomakđlđ in toate zilele ne vestehete kđ esistđ mi kđ čere indestđlarea lđi, ne kindđ koarda ne vestehete de esistinda sa nđmaid din timđđ in timđđ prin čerepea sa de emociune moralđ mi de simđaciuni spiritalde. Acheastđ observaciune este foarte prosđkđ, darđ adevđratđ.

O altđ observaciune este kđ vorba stomakđlđ, figđreazđ foarte adese-opi in medicina popularđ. Espresivnea „miamđ stpikatđ stomakđ“

„mi s'a depanđiatđ stomakđ ș. c. l.“ ađde znđ medikđ in toate zilele; ne kindđ espresivnea pre-kđmđ „miamđ depanđiatđ kanđ, sađ korđa“ papđ le ađde. Omđlđ de pindđ are intr'adevđrđ niunte idei foarte vizape mi stranii asđpra stomakđlđi mi a modđlđi lđkđrđrei sale; de ačee, omđlđ de pindđ ničii nđ știe kare din alimentele sintđ folositoare stomakđlđi mi prin stomakđlđ pentrđ toate ekonomie mi kare, nđ? Pentrđ omđ de pindđ, kđtđđimeea alimentelorđ xolđrahte asđpra valoarei minkđrei; kindđ ș. c. a minkatđ o oka de pđșne, șui imacijđ kđ s'a sđtđratđ mi nđ știe kđ znđ șinđrđ ođ are o valoare de o sđtđ de opi mai mare de kđlđ o oka de pđșne, kare este pentrđ stomakđ ačee če sintđ netrele pentrđ o korabie; adekđ servđ nđmaid a o șmđle dar n'ađ in sine ničii o va-

лоаре. Аша даp, квалитатеа нѣтритивѣ а знѣи а-
 лиминтѣ, decide валоареа лѣи в економиеа ани-
 малѣ; даp нѣ тpeвѣе сѣ зѣтѣмѣ къ кеарѣ знѣ
 алиминтѣ foarte нѣтритивѣ, кѣндѣ принципалѣ нѣтри-
 тивѣ динтp'инсѣ ете грѣѣ де скосѣ нентpѣ сто-
 макѣ, ачестѣ алиминтѣ нѣ е бѣнѣ нентpѣ тоатѣ
 лѣмеа; кѣчи ачеи къ stomachi деликациѣ ши дебили
 нѣ синтѣ в стape сѣ бѣрѣаскѣ ачестѣ алиминтѣ
 ка сѣ скоадѣ принципалѣ нѣтритивѣ динтp'инсѣлѣ.

Еатѣ знѣ есемплас есмукативѣ. Гѣина де грѣѣ
 ши тѣpиде копpиндѣ амѣндоѣ о мѣлѣиме де prin-
 ципалѣ нѣтритивѣ, ба инкѣ тѣpида аpе маѣ мѣлте
 д'асемenea принципалѣ де кѣлѣ гѣина; къ тоате а-
 честеа, чеа маѣ mare parte а оаменилорѣ мѣ-
 нѣнкѣ гѣина ши нѣ тѣpиде. Казѣа ачестеи ете
 къ, се чеpe о сордѣ digestivѣ mare ши знѣ
 stomachѣ pоbѣстѣ а пѣтеа бѣрѣи тѣpиде, пе кѣндѣ
 опѣ-че stomachѣ ете в стape сѣ misteаскѣ гѣина
 де грѣѣ. Даp ачееа че е грѣѣ нентpѣ знѣ stomachѣ
 де омѣ, ете зшорѣ нентpѣ знѣ stomachѣ де боѣ; де
 ачееа дѣмѣ бозлѣи тѣpиде кape се skimѣтѣ prin
 stomachѣлѣ лѣи в кape де боѣ ши пе зpмѣ пе
 folosimѣ де кape де боѣ нентpѣ stomachѣлѣ по-
 стpѣ. Este даpѣ invedepatѣ къ валоареа fie-кѣ-
 рѣиа алиминтѣ, ете нѣмаѣ о валоареa pелативѣ;
 ачееа че ете бѣнѣ, пpечѣiosѣ ши folositorѣ нентpѣ
 знѣ, поате сѣ fie pѣѣ ши вѣлѣмѣлорѣ нентpѣ
 алѣ. *Paul de Coq* в знѣлѣ дин романѣцpиле
 sale, pаконтѣ къ знѣ garsonѣ вѣтрѣнѣ доbindѣндѣ
 в вѣтрѣнеѣеа са знѣ копѣлѣ, а вpѣтѣ сѣ'лѣ нѣ-
 тpeаскѣ пpинтp'о методѣ поѣлѣ; в локѣ ка сѣ'лѣ
 деа ла о доикѣ, 'л-а нѣтритѣ къ fpintѣpѣ (kotelets)
 ши бордо; пегрешѣтѣ къ в зpма ачестеи мѣнкѣpѣ,
 копѣлѣлѣ а пepѣтѣ пе кѣндѣ вѣтрѣнѣлѣ Garsonѣ
 п'а пѣтѣтѣ сѣ'ши есплѣче: кѣмѣ kotilets ши бордо
 кape и фѣкѣ лѣи алѣтѣ вѣне, а фѣкѣтѣ копѣлѣлѣ сѣѣ
 алѣтѣ pѣѣ? Елѣ а сѣтѣтѣ сѣ пѣие в калкѣлѣ о ком-
 пapѣциѣне втpe stomachѣлѣ сѣѣ ши алѣ копѣлѣлѣ
 сѣѣ, пештѣндѣ къ знѣ нѣтриминтѣ кape поате сѣ
 fie foarte бѣнѣ нентpѣ знѣ stomachѣ mare, поате
 сѣ fie foarte вѣлѣмѣлорѣ нентpѣ знѣ stomachѣ
 мѣкѣ ши дебили.

Ка сѣ нѣ пе еспѣнемѣ ка сѣ кѣдемѣ в
 асемenea грешлѣи ка еpозлѣ романѣцpилѣи лѣи
 Paul de Coq, тpeвѣе сѣ стѣдиемѣ вѣне фѣкѣцѣ-
 нѣе stomachѣлѣ, ка сѣ vedemѣ де че лѣкpѣpѣ ете
 елѣ канавѣлѣ в пепеpe ши ла difepѣтѣ вѣpстѣ в
 партикѣларѣ? кape skimѣтѣpѣ опереазѣ елѣ къ

difepѣтѣе елѣментаe prin кape тоате ачесте а-
 лиментаe, де ши foarte identice в натѣpa лорѣ хѣ-
 микѣ, devinѣ принципалѣ нѣтритивѣ foarte diverse?

Чеа маѣ mare parte а оаменилорѣ, кеарѣ
 челорѣ къ вѣвѣдѣтѣpѣ, 'ши инкѣпѣскѣ лѣкpapeа
 stomachѣлѣи ка знѣ чева меканикѣ, къ паркѣ sto-
 макѣлѣ арѣ fi о пeатpѣ де тоарѣ кape маѣнѣ
 грѣѣ ши лѣлѣ face фѣинтѣ; даp втp'адевѣpѣ, лѣкpapeа
 меканикѣ а stomachѣлѣи ла омѣ ете foarte
 sekѣндарѣ ши лѣкpapeа са чеа маѣ принципалѣ
 ете о лѣкpapea кимикѣ. Adeкѣ, stomachѣлѣ di-
 солѣтѣ тоате матерѣиле кѣpноасе кape се алѣтѣ втp'
 инсѣлѣ, пpинтp'зп принцип кape residѣ втp'инсѣлѣ
 ши кape се нѣменѣте «Pepsina.» Ачeastѣ пепсѣнѣ
 ете в стape сѣ disolve (topeаскѣ) алѣзшиѣ де
 озѣ inkeratѣ. S'a фѣкѣтѣ нѣмѣте еспериментаe fi-
 сиологѣче foarte втeресante в пpивѣнѣа ачeasta
 дин кape vomѣтѣ поменѣ нѣмаѣ зпеле.

Аѣ лѣатѣ алѣзшиѣлѣ де озѣ inkeratѣ, ши л'а
 пѣсѣ втp'зпѣ пахарѣ, а тѣpнатѣ чева апѣ д'асѣпpа
 а pасѣ пелеа stomachѣлѣи знѣи аниналѣ mortѣ
 (знѣи вѣделѣ) ши а пѣс'о в нѣмитѣлѣ пахарѣ ши
 'лѣ а пѣсѣ втp'зпѣ локѣ калдѣ; песте кѣте-ва оре,
 а вѣзѣтѣ къ алѣзшиѣлѣ де озѣ с'а фѣкѣтѣ певѣзѣтѣ
 адекѣ с'а томѣтѣ. Пpинтp'ачeasta с'а доведѣтѣ къ
 принципалѣ disolvѣнтѣ кape лѣкpеазѣ в sto-
 макѣ, лѣкpеазѣ кеарѣ ши втp'зпѣ пахарѣ, пpин зpмаpe
 а пpобатѣ къ misteѣpеа алѣментелорѣ кѣpноасе
 поате сѣ се факѣ фѣpѣ пѣчи о мѣшкape меканикѣ
 а stomachѣлѣи.

Даp медикѣлѣ америкѣнѣ *Baumont* а авѣтѣ
 пopочѣpеа а пѣтеа face асемenea еспериментаe
 кеарѣ в корпѣлѣ знѣи омѣ вѣѣ; кѣчи а тpѣитѣ в
 Америка знѣ омѣ кape авеа о pанѣ в stomach-
 кѣлѣ сѣѣ astѣ-felѣ къ а пѣтѣтѣ сѣ вале чѣне-ва
 опѣ ши че лѣкpѣ в ачестѣ stomachѣ, ка пpинтp'о
 зшѣ; пpинтp'ачeastѣ гѣpѣ, нѣмитѣлѣ медикѣ а бѣ-
 ratѣ алѣзшиѣ де озѣ ши къ окѣи сѣи а вѣзѣтѣ кѣмѣ
 сѣ toneshѣ в stomachѣ кѣндѣ вѣне в контактѣ
 (atinѣpе) къ фѣзѣдѣлѣ stomachѣлѣи (пепсѣна.)

Даp noi оаменѣи нѣ мѣнкѣмѣ нѣмаѣ лѣкpѣ-
 пиле алѣзшиѣасе кape копpиндѣ алѣзшиѣ де озѣ
 (пpекѣмѣ кape, озѣ, пешѣ ш. ч. л.) чѣ мѣнкѣмѣ
 ши лѣкpѣpѣ амѣлаѣоасе кape копpиндѣ амѣлѣ
 сѣѣ скpовеалѣ; аша даp пѣтемѣ сѣ пе втpeбѣмѣтѣ:
 знде ши кѣмѣ се face misteѣpеа ачесторѣ алѣ-
 ментаe?

Această misteipe se face kearș în gъръ prin | de niște glande (saș rіlчi) deosebite nămite
ажсторълș salivei saș a sнsmei, o materie scoasъ | *glandule salivarie.* (Ba xpma.)

Arctomisul saș Marmota și bșfnișa de kaverne.

Între oameni este zпș проверъș kape zіche :
•спнemі кз чіне змвлі ші еș іцї спнїș чіне
eshi». Acestș проверъș se adevereazъ ші ла
animale ші маї кз seamъ ла amіndoș animalele
despre kape vorbimș акъmș.

Marmota (*Arctomys alpina*, *Marmota*) se ține
în kavernelе mнщilor Алпі ші а църіlor поларе
ші а devenit chelebrъ în Istoricia Natрalъ pentru in-
stiktъla sșș admirabil de ekonomіea ші de pre-
vedere; kъчї acestș animalș, kape se nștrешe

Marmota (*Arctomys*) ші bșfnișa (*strix*) în kavernelе mнщilorș

kъ vegetale, n'are lъkomіea ka sș mнnche toate
nștreцъріle kape ле гъsehte вара, чї prisosълș
lș nșstreazъ ші lș ikonomisehte pentru iarнъ.
Dar, ka sș poatъ nșstra ține iarна корпълș sșș
ші proviziunea sa, іmї face niște lъkșinche sșb-
terane în kavernelе (neșteri) mнщilor kape ле
гъsehte ші аколо се askunde iarна. Dar mo-
dълș dșne kape елș іmї прегъsehte асeastъ lo-
kșinчъ de iarнъ, e foarte kъpіosș; вара еї adъnș
dșne kіmpș țelъpimі de гъșinche dar іеръpіle
ле zșkъș ла soape ka sș ле fakъ finș ші гъsind
finș gata, fъръ ші lș nșnș în magazіea lorș.
Modълș prin kape еї kаръ finълș lorș în ma-

gazie, este vizарș; adeкъ зпълș din еї sș kъл-
къ жosș ne spinare țіindș nițіoarele în sșșș
ne kіndș чеї-лалцї lș іnkаркș kъ finъ țkіndș
гъmаdъ ka zпș kаръ de finș; dșne асeastа, lș
апъкș de коадъ ші lș țіръskș ла гакра sșbte-
ранъ znde гъtesкș proviziunea lorș. În асeastъ
локșinчъ се алъ doș kamerі saș одъї; zпа kape
її serbъ drentș magazie ші алта kape її serbъ
drentș odaie de dopnitș; în асееа dșne xpмъ
odaie, елș іmї ашеазъ zпș patș, nșne аколо iar-
bъ zskatъ ka sș алъ zпș kълkшшș moale ші
kald, іnkіde ші іnшеhte toate гъpіle ne znde ар-
nștea sș іntre spіrș ші netpeче аколо în repаzș

mi plъчере, mînkîndŝ în aчeste лъni ачееа че а адънатŝ mi pentръ каре а лъкратŝ тоатъ вара (iарŝ întokmaî ка зniî аrendaŝi аi nouŝtri каре кемъескŝ în орашŝ амiндоъ лънеле де карна-вадŝ ачееа че а мълчiтŝ тоатъ вара че kîmnŝ). Еiŝ iнтръ în residenца са де iарнъ în лъна лŝi Октомврие mi ръмiне аколо пiнъ în лъна лŝi Априлие; kîндŝ iнтръ аколо тоамна сiнŝ гресе mi kîнд есе не kîmи примъвара сiнŝ foapte славе (iарŝ întokmaî ка пънга знора оаменi каре петрекŝ iарна iн орашŝ mi вара не kîmnŝ). Kîндŝ с'а iнкълзiтŝ тiмпъ примъвара еi шедŝ kîте оdatъ nainteа къакъшълŝi лорŝ mi се iнкълзескŝ ла соаре дар kîндŝ се ауронiе чiне-ва iндатъ даŝ fъга mi се аскъндŝ.

Соулŝ саŝ товарошълŝ лŝi Arctonis iн локъiнга са де iарнъ este iарŝ знŝ анималŝ iкономiкŝ ва iнкъ маi iнделентŝ mi iкономiкŝ, asta este въfнига де кавернъ. Де ачееа амŝ zisŝ маi сѣсŝ къ ла Arctonis се адевереазъ проверъэлŝ despре identitatea моравърипорŝ че се къноаште prin identitatea локъiнгеi.—

Въfнига каре локъеште iмпрезнъ къ Marmota iн галериiле сале сѣвтеране posedъ (ка тоате спегеле дiн ценълŝ въfнигеi) знŝ mare градŝ де iнтелигенцъ mi де iнстинктŝ. Kiарŝ iнфъдiшареа са естерiоръ; къ окiî сѣi марi апропиаци знълŝ лiнгъ алъ, проавъ къ ачеастъ пасъре este iнзестратъ къ оарешi—каре iнтелигенцъ; де ачееа с'а fîрспатŝ iн мiтолоџiа еленъ ка пасъреа сер-

vitoape де атрисъiŝ ла zeitatea Mîngba (zeitatea saniengei). Sîнŝ mi акъмŝ знеде академiче каре поартъ iн сиџiтълŝ лорŝ fîрспра пасъреi въfнига. Iнтр'адевър обiчеiла d'a fъџi де лъmîнъ mi а къџта iнтерепiкъ нъ рекомандъ мълтŝ ачеастъ пасъре iн окiî оаменiлорŝ iзвiторi де лъmîнъ. Дар не d'алъ парте траiлŝ ачестеi пасъри аргъментеазъ къ posedъ, iнтокмаi ка Marmota, iнстинктълŝ де iкономiе mi де провизiсне; къчi kîндŝ дъ neste о прадъ богатъ адикъ мiчi анимале мамiфере (шоарiчi ш.ч.л.) Аiнчi нъ ле мълiнкъ оdatъ, чi 'mi fache о провизiсне pentръ тiмпъриле неплъкъте kîндŝ нъ ва гъsi нимiкŝ; ачестŝ prisosŝ де карне, въfнига iлŝ iнвлеште iн пелеа ачестŝ анималŝ mi iлŝ аскънде iнтр'знŝ локŝ аскънсŝ рече mi iнтерекосŝ знде нъ нъмаi ничi знŝ алŝ анималŝ нъ poate сѣ'лŝ fъре, ва iнкъ ничi аеръ нъ poate сѣ'лŝ стрiче; де ачееа ачеастъ провизiсне се пъстреазъ мълтŝ тiмпŝ.

Знŝ градŝ iнкъ маi дезволтаŝ де iнтелигенцъ араџъ въfнига а кърџа fîрспъ се араџъ аiчi mi каре shade iарна iн каверне iмпрезнъ къ Marmota fiндŝ къ денадiнсŝ адеџе ачеастъ локъiнгъ ка сѣ скане де перiколълŝ fîрсплŝi mi а foamei iарна; iн ачеастъ магазие въfнига адънъ нътримiнте iнтокмаi ка Marmota mi де ла Октомврие пiнъ ла Априлие ачешti доi товарошi петрекŝ о вiеаџъ плъкъiтъ, мълiнкŝ вiне mi нъ факŝ нимiкŝ iнтокмаi ка fii знора богати кърора пърипъциi а лъсатŝ о старе mare.

Траiлŝ анималелорŝ.

(Ърмаре.)

Pleuronectae (schollen) се kîамъ о familie де нешti, кърiоастъ iн фънтъра лорŝ, адикъ аŝ знŝ корпŝ foapte тълпiтŝ iн кiтŝ е лънгŝ, ларгŝ даръ foapte сѣвџире ка знŝ џеамŝ, амiндоi окi-i аŝ спре о парте, mi kîндŝ плеакъ iн ане амiндоi окiî прiвескŝ iн сѣсŝ, гъра лорŝ нъ мерџе iн лърџiмеа, чi iн лърџiмеа капълŝi; трѣескŝ iн fъндълŝ мърiлорŝ, карнеа лорŝ е foapte вънъ ла мiнъкаре.— Дiн ачеастъ familie се афлъ мълте спеге адикъ *platessa* (plis, schollen), аре амiндоi окiî по партеа дреантъ а корпълŝi, асеме-неа posiџiе а окiлорŝ о аре mi *hypoglossus*

(heiligenbutt) каре este лънгŝ де 7 пiчиоаре (3 1/2 палме) не kîндŝ *rhombus* (turbot, Stembutt) аре амiндоi окiî не партеа сiнгъ; лърџiмеа е де 2—4 пiчиоаре (4 1/5—5 палме). *Solea* (sole), *barbue limanda*, сiнŝ алте спеге дiн ачеастъ familie.

О спегъ мiкъ а ценълŝi стърiо este *Cega* (sturia ruthenus, sterlet), аре о мърiме абиа де доъ пiчиоаре (трѣи палме), аре нъмаi трѣи пiндърi де рiмни. Се гъсеште iн Дънъре, iн Пърѝ mi iн алте рiспi карi се варъ дiректŝ саŝ iндiректŝ iн Мареа Неагръ; аре о карне foapte

внѣ ла мѣнкаре. Алте спедге маї сѣнтѣ: Nisetpъ, Bisa шѣ Пѣстпга.

Afarъ de авестѣ (pristes antiquarum) се гѣ- семте шѣ знѣ алѣ неамѣ де неште кѣ ферѣстрѣ (pristes pectinata) каре аре о мѣрѣме нѣмаї де 4—6 пѣчоаре (6—9 палме.)

О спедѣ мѣкѣ а џенѣлѣ petromyzon este шѣ вѣрланѣлѣ.

Чеа маї маре парте а инсектелорѣ (маї кѣ сеамѣ скарабелѣ) се имперекѣазѣ нѣмаї о- датѣ вѣ аеага лорѣ шѣ дѣне ачеа морѣ.

О инсектѣ верде дѣнт'авестѣ опдѣнѣ се нѣ- меште *кѣлѣгрѣца* (mantis religiosa) este foapte реа, кѣчѣ фемелелѣ мѣнѣнкѣ не маскѣлѣ, шѣ пѣшѣ се мѣнѣнкѣ знѣлѣ не алѣлѣ.

Обсерваѣиѣне фѣкѣте прѣн маї мѣлѣ пѣ- тѣралѣшѣ, маї кѣ сеамѣ *Оберѣ шѣ Латралѣ*, нѣ лѣстѣ пѣшѣ о ѣндоѣлѣ аспра авестѣ пѣнкѣлѣ Ана дарѣ кѣндѣ локѣнѣга знѣ колонѣ де фѣрнѣчѣ ва сѣ се дѣрѣме, атѣнѣчѣ с'а вѣзѣлѣ кѣ ачеле фѣр- нѣчѣ каре сѣнтѣ п'ауроане де пѣнкѣлѣ аменѣн- џаѣлѣ, се рѣсѣнескѣ к'о ѣздеалѣ foapte маре вѣн тоате пѣрѣлѣ колонѣеї шѣ атѣнгѣ кѣ канѣлѣ не орѣ-че фѣрнѣкѣ че ѣнтѣлескѣ не дрѣмѣ; дѣне а- чеште фелѣрѣ де ѣнштѣнѣаре, тоате фѣрнѣчѣлѣ д'о датѣ есѣ ѣнтр'о дѣректѣне алѣрѣ дѣн локѣнѣга лорѣ аменѣнѣџоаре, шѣ преа парѣ се ѣнтѣмпѣлѣ кѣ, дѣрѣмѣндѣ-се о касѣ де фѣрнѣчѣ, сѣ сдрѣ- веаскѣ мѣлѣ фѣрнѣчѣ сѣв дѣрѣмѣтѣспра кѣсеї.— ѣнтре дѣферѣте колонѣеї се ѣрмеазѣ кѣте одатѣ шѣ лѣнте, атѣнѣчѣ с'а вѣзѣлѣ кѣ колонѣеле амѣндѣрѣора локѣнѣделорѣ се ашеазѣ знѣеле кѣтре алѣтеле ка нѣште soldaѣї пѣшѣ вѣ рѣндѣ, шѣ ѣнаѣнта лорѣ мѣрѣлѣ нѣште спѣоане ка сѣ се ѣнкрѣдѣнѣеде де пѣтереа ѣнемѣкѣлѣ, шѣ вѣзѣндѣ кѣ ѣнемѣкѣлѣ о маї нѣмерѣсѣ шѣ маї пѣтернѣкѣ, се петрѣгѣ ѣна- пої, ѣеаѣ знѣ аѣѣторѣ (reserva) шѣ есѣ дѣн кѣсе а сѣсѣнѣне лѣнта ѣнченѣлѣ. Фѣрнѣчѣле прѣндѣ нѣ- черѣнѣ (саѣ пѣдѣкѣ де фѣрнѣе), 'ѣ нѣспрескѣ шѣ 'ѣ џѣнѣ петрѣ знѣ фелѣлѣ де дѣлѣеаѣдѣ каре скѣтѣ, ѣнтѣрмаї прѣкѣмѣ оаменѣї џѣнѣ вачѣ петрѣ лѣнте.

ѣнтр'анѣ стѣнѣ се афлѣ 900 чѣлѣле; тоате чѣ- лѣлеле аѣ о формѣ регѣлатѣ де шеае колѣѣрѣ (hexagone); нѣ сѣнтѣ тоате де о мѣрѣме, чѣ челе маї мѣчѣ сѣнтѣ фѣкѣте петрѣ пѣшѣ, вѣн челе чева маї марѣ локѣескѣ алѣнелеле вѣрѣѣлѣштѣ, дарѣ чѣлѣлеле челе маї марѣ де тотѣ вѣ нѣмѣрѣ де 2—40 сѣнтѣ деѣнѣте петрѣ рѣмедѣнѣга рѣѣнѣеї,

дарѣ чеа маї маре парте а чѣлѣлелорѣ сѣнтѣ импѣлѣте кѣ мѣере.

Aчеште мѣчѣ инсерте не араѣтѣ знѣ спекѣаколѣ де некѣреѣтѣ д'о соѣѣетате чѣвѣлѣсатѣ, д'о ѣерарѣѣе шѣ д'о аскѣлатаре а ачелорѣ маї мѣчѣ кѣтре челе марѣ марѣ.— ѣн фѣе-каре стѣнѣ се афлѣ тѣрѣ фѣ- лѣрѣ де алѣвѣне, адѣкѣ пѣса регалѣ (domnitoаре), пѣса лѣкрѣџоаре, femeїаскѣ, шѣ пѣса вѣрѣѣџеаскѣ. Дѣн лѣкрѣџоаре este о клѣсѣ карѣ este ѣнѣтрѣчѣ- натѣ а адѣна лѣкрѣрѣлѣ де нѣтрѣмѣнтѣ петрѣ ко- лонѣа шѣ маѣерѣалѣрѣлѣ де клѣдѣре, не кѣндѣ челе алѣ клѣсе карѣ се нѣмескѣ *доѣче*, сѣнтѣ ѣнѣтрѣ- чѣнате кѣ ѣнгрѣѣѣреа кѣсеї дѣн ѣнтрѣ чѣ кѣ крѣ- шѣтереа пѣлорѣ.— Кѣндѣ се наскѣ алѣнелеле дѣн пѣса регалѣ, тоате алѣнелеле стѣнѣлѣлѣ се гѣрѣбескѣ а лѣ пѣне вѣн деѣсѣвѣте кѣсѣџе (чѣлѣле) дѣн челе маї фѣрѣмоае шѣ комоде, ѣнгрѣѣескѣ петрѣ дѣн- селеле кѣ нѣтрѣмѣнтѣ шѣ тоате челе де тѣрѣвѣнѣџѣ, пѣнѣ че с'аѣ деѣволѣатѣ корпѣрѣлѣ лорѣ дѣн ста- реа де *ларѣѣ* пѣнѣ ла ачѣа стѣре де ѣнсекѣтѣ деѣвѣрѣштѣлѣ. Атѣнѣчѣ ачеште алѣвѣне рѣѣнѣштѣ есѣ дѣн кѣсѣџелеле лорѣ, шѣ ѣѣндѣ кѣ ѣнтр'анѣ стѣнѣ нѣмаї о алѣвѣнѣ рѣѣнѣнѣ поате домнѣ, де ачѣеа ѣнченѣлѣ ачеште прѣтетѣндѣнте алѣ тѣронѣлѣ ка сѣ се лѣнѣте зна кѣ алѣа.

Ла ачешѣ спекѣаколѣ де лѣнтѣ асѣстѣ тоатѣ понѣлѣѣнѣнеа стѣнѣлѣлѣ, адѣкѣ 15 пѣнѣ ла 20 мѣлѣ де алѣвѣне, ашѣтѣндѣ ѣнченѣлѣлѣлѣ ачешѣї лѣнѣте. Каре дѣн рѣвалеле вѣрѣеште, оморѣндѣ, саѣ рѣнѣндѣ не алѣтеле, ачѣешта рѣѣмѣне рѣѣнѣнѣ домнѣтоаре вѣн стѣнѣ, шѣ прѣѣмеште ѣнѣнѣчѣѣнѣнеа а тоатѣ понѣ- лѣѣнѣнеа алѣвѣноасѣ. Тоате се окѣпѣ де акѣмѣлѣ вѣн вѣѣторѣ де дѣнса, кѣндѣ еа мѣрѣе, тоате се даѣ ла о парте, кѣндѣ стѣ, тоате о ѣнконѣѣоартѣ шѣ алѣнелеле лѣкрѣџоаре о мѣнгрѣѣ.— Не кѣндѣ алѣвѣна рѣѣнѣнѣ рѣѣмѣне тотѣ-д'азна а касѣ, ѣнгрѣ- жѣндѣ де алѣнелеле пѣѣџоаре карѣ сѣнтѣ ѣнѣтрѣчѣ- нате кѣ грѣѣжа кѣсеї шѣ нѣтрѣпѣеа пѣлорѣ; челе алѣ алѣвѣне лѣкрѣџоаре сѣоарѣ не кѣмнѣ дѣн флѣаре вѣн флѣаре, дѣн карѣ ѣеа мѣкреа шѣ чеара адѣкѣнд'о вѣн четатеа лорѣ. Нѣмаї кѣте одатѣ се ѣнтѣмѣлѣ ка алѣвѣна рѣѣнѣнѣ сѣ се факѣ неѣнѣнѣштѣлѣ, сѣмѣѣндѣ о дорѣнѣџѣ поѣѣлѣ, кѣѣтѣндѣ а ешѣ афарѣ дѣн четатеа еї: знѣ сѣнтѣмѣнѣнтѣ поѣ о тѣрѣѣрѣ, не кѣндѣ понѣлѣлѣлѣ еї о обсерѣвѣ кѣ мѣрѣаре. ѣн фѣне д'о датѣ се ѣнтѣмѣлѣ ка алѣвѣна рѣѣнѣнѣ сѣ се факѣ неѣнѣнѣштѣлѣ, сѣмѣѣндѣ о дорѣнѣџѣ поѣѣлѣ, кѣѣ- тѣндѣ а ешѣ афарѣ дѣн четатеа еї. ѣн фѣне, д'о- датѣ с'арѣнкѣ вѣн аерѣ не кѣмнѣ амѣнтѣлѣлѣ кѣтеазѣ

